

TWEE DESKUNDIGEN OVER ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Een half jaar geleden zette het kritische rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) de ontwikkelingssector op zijn kop. Volgens Jan Gruiters, directeur van IKV Pax Christi, is dat heel goed. Nu heeft het debat over ontwikkelingssamenwerking eindelijk verdieping gekregen. 'Er ging een zucht van opluchting door de sector. We werden verlost van de te simpele vraag of hulp wel helpt.' Ook Bram van Ojik, directeur Directie Sociale Ontwikkeling (DSO) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, is blij dat het debat op een hoger niveau is getrokken. 'Het debat is inhoudelijker geworden. Minder met sweeping statements, meer met onderbouwing.'

'HET GAAT NIET OM HULP, MAAR OM RECHTVAARDIGHEID'

Heeft het rapport genoeg debat losgemaakt?

'Inhoudelijk genoeg ja. Voorheen was het debat meer op basis van sweeping statements zoals 'alle hulp moet afgeschaft worden'. Het is op een bepaald moment wel nuttig dat de boel een beetje wordt opgeschud, maar het was toch vaak niet goed onderbouwd of gestoeld op een samenhangende visie. Terwijl de WRR die wel heeft. Die heeft zowel de onderbouwing als de samenhangende visie.'

Moeten naast de regering ook ontwikkelingsorganisaties aan de slag met het rapport?

'Dat is een goed punt. Hoewel ik wel vind dat het rapport in grote mate geschreven is in de richting van het kabinet, zouden organisaties zoals Oxfam Novib hun voordeel moeten doen met dit rapport. Er zijn allerlei punten waarover zo'n organisatie kan zeggen: 'We trekken ons dat aan.' Of niet, omdat ze zich niet aangesproken voelen. Ik zou verwachten dat grote ontwikkelingsorganisaties ook een soort verantwoording afleggen over wat ze met het rapport gaan doen.'

Er is 'te veel aandacht voor onderwijs en gezondheidszorg'. Aspecten waar DSO zich op richt. Heeft dat gevolgen

voor uw toekomstig beleid?

'We denken dat er geen tegenstelling is tussen armoedebestrijding en economische ontwikkeling. Een investering in sociale sectoren levert ook een bijdrage aan de economie. Iets anders is dat je kijkt of de balans tussen de dingen waarin je hebt geïnvesteerd goed op orde is. De laatste jaren zijn de uitgaven voor economische ontwikkeling relatief afgenomen en voor sociale ontwikkeling relatief toegenomen. Daar heeft de WRR wel een punt. Niet vanuit een tegenstelling, maar omdat het nu eenmaal slim is een breed instrumentarium te hanteren.'

Bestaat het gevaar dat alle organisaties zich nu op economische ontwikkeling gaan richten?

'Twintig jaar geleden richtten we ons juist te veel op de economie. We hebben een inhaalslag gemaakt. Toen werd er nauwelijks geld uitgegeven aan onderwijs. Nederland gaf maar 2 tot 3 procent van zijn ontwikkelingsbegroting uit aan onderwijs. Dat vond de Kamer te weinig, want onderwijs is zo belangrijk. Het percentage is toen opgetrokken naar 12 tot 13 procent. Nu gaat er te veel naar onderwijs, zo wordt gesteld. Door het zo scherp tegenover elkaar te zetten, riskeer je dat men juist weer doorslaat de andere kant op.'

Bram van Ojik

Bij natuurrampen wordt veel gegeven. Verwoeste huizen zijn mediage-niek. Maar hoe creëer je draagvlak voor economische ontwikkeling?

'Een natuurramp scoort altijd het beste. Dat is visueel en mensen willen daar ook voor geven. Daarnaast heb je een groep die begrijpt hoe ingewikkeld het is. Een steeds grotere groep mensen begrijpt dat er een samenhang is tussen ons consumptiegedrag en ontwikkelingslanden. Dat het uiteindelijk niet om hulp gaat, maar om rechtvaardigheid. Die groep groeit ook. Beide aspecten zijn aan de orde. Het humanitaire en het meer doordachte, economisch en structureel.'

Serana Stockmann

Jan Gruiters

Heeft het rapport genoeg discussie losgemaakt?

'Het heeft een storm aan inhoudelijke reacties losgemaakt. Dat geeft aan dat er bereidheid is tot kritische reflectie. Nu komt het moment om keuzes te maken. Je merkt dat dat moeilijk is omdat er zoveel partijen en belangen bij betrokken zijn, met verkiezingstijd en de economische heroverwegingen als extra complicatie.'

Denkt u dat het rapport een politieke factor zal worden?

Of NLAid er moet komen, hoeveel geld Nederland moet besteden aan ontwikkelingssamenwerking... Dat zijn belangrijke vragen, maar we moeten eerst inhoudelijk richting vinden. Naast de armoedevraagstukken moeten we ook werken aan de zogeheten mondiale publieke goederen. Denk aan veiligheid, klimaat en schaarse grondstoffen. Ten tweede moeten we beslissen waarin we specialiseren: het bekende watermanagement, landbouw of bevordering van internationale veiligheid en internationaal recht? Als derde moeten we ons afvragen wat voor rol Nederland nu in de wereld wil spelen. We zijn als klein land altijd sterk gericht geweest op de multilaterale instellingen, zoals de VN en de Wereldbank. We leven nu in een tijd van multipolariteit en fragmentatie van

Gruiters: 'Het Nederlandse succes hangt ook af van het vermogen om strategische coalities te smeden op specifieke issues, zoals fragiele staten of microkrediet.'

'EINDELIJK INHOUDELIJK DEBAT OVER INTERNATIONALE SAMENWERKING'

spelers en belangen. De multilaterale instellingen hebben het daarmee moeilijk. Nederland moet zich niet alleen inspannen voor vernieuwing van die multilaterale instellingen. Ons succes hangt ook af van het vermogen om strategische coalities te smeden op specifieke issues, zoals fragiele staten of microkrediet.'

Waarom dringt fundamentele kritiek op ontwikkelingssamenwerking nu pas door?

'Misschien is de traditionele ontwikkelingssamenwerking te lang bezig geweest met symptoombestrijding in plaats van met het aanpakken van de politieke oorzaken van geweld en armoede. Door globalisering en de economische crisis is er ook in Nederland onzekerheid ontstaan over de toekomst. Hoe zal het met mij en mijn kinderen gaan? Dat uit zich ook in een conservatieve onderstroom die kritisch kijkt naar ontwikkelingshulp. We moeten de nieuwe vraagstukken die op ons afkomen onderkennen. Hoe kan het dat 1 miljard mensen nog steeds moeten leven in bittere armoede en met chronisch geweld?'

Moeten we juist inzetten op moeilijke landen?

'Het is voor de sector een enorme uitdaging om fragiele staten zoals Somalië en Soedan hoog op de politieke agenda

te houden. En hen niet onze rug toe te keren omdat het complexe landen zijn, waar vooruitgang zo moeilijk te realiseren is. Dan maken we echt een fatale fout. De columnist Friedman schreef ooit: 'If you don't visit a bad neighborhood, it will visit you.' Denk aan migranten, terrorisme of economische kosten die ontstaan door conflicten.'

De zogeheten 'doe-het-zelf ontwikkelingshulp' wordt niet heel positief gezien door de WRR. Terecht?

'Er zijn in Nederland vijfhonderdduizend mensen betrokken bij lokale initiatieven. Dat is heel veel. Er zijn twijfels over de professionaliteit van deze initiatieven. Ik denk echter dat het niet terecht is deze initiatieven af te rekenen op zogenaamde professionaliteit. Laten we deze betrokken mensen uitdagen om hun morele energie ook te vertalen in een coherente levensstijl, in een passend kiesgedrag en in politieke actie ten dienste van de publieke goederen. Dat kan een enorme kracht zijn.'

Pieter Verbeek

www.wrr.nl / www.ikvpaxchristi.nl / www.minbuza.nl